

Анализа на потреби од вештини на пазарот на трудот

Истражувањето за анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот обезбедува одредени краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Целта на истражување е да се зголемат сознанијата за состојбите и очекуваните промени на пазарот на трудот, преку добивање на информации од работодавачите за

- потребите од нови вработувања во наредните 6 до 12 месеци;
- потребите од занимања, на планираните нови вработувања;
- потребите од вештини со кои треба да располагаат кандидатите за планираните нови вработувања;
- потребите од работници со одредени занимања, за кои работодавачите почувствувале недостаток при пополнување на слободните работни места.

Сознанијата добиени од анкетното истражување за анализа на потребите од вештини, представуваат основа за креирање на активни програми и мерки за подготовката за вработување, кои имаат за цел подигање на вештините на невработените лица, заради зголемување на нивната конкурентност на пазарот на трудот и побрзо вработување. Исто така, сознанијата добиени од анкетното истражување, претставуваат и основа за подготовка на локални акциони планови за вработување, а истите можат да послужат и при конципирање на уписната политика, при креирањето на нови образовни програми за занимања усогласени со потребите на пазарот на трудот.

Истражувањето придонесува и за зголемување на соработката и довербата меѓу работодавачите и Агенцијата за вработување.

Анкетното истражување за анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот базира на примерок од работодавачи (деловни субјекти) од приватниот сектор со седум и повеќе вработени. Јавниот сектор не е вклучен во истражувањето.

Примерокот за анкетното истражување е стратифициран случајно избран примерок.

Според методологијата анкетата е успешна доколку опфатот на анкетното истражување е 70% .

Анкетата ја реализираат вработените од 30-те центри за вработување и истата се спроведува комбинирано преку директна посета на работодавачи, интервју и пополнување на прашалник и преку телефонско интервју со работодавачите и пополнување на прашалник.

Резултати од спроведеното истражување за 2015-2016 година

Анкетното истражување за Анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот, се спроведе во периодот октомври-ноември 2015 година. За потребите на ова истражување е изготвен нов примерок за анкетирање и истиот брои 3144 работодавачи (фирми) од приватниот сектор со седум и повеќе вработени, раслоен по дејности во рамките на различни региони.

На национално ниво опфатот со анкетното истражување е 91,0% или 2861 анкетирани работодавачи.

Најголемиот број од анкетирани работодавачи се со седиште на подрачјето на Град Скопје, 1177 или 41,1% од вкупно анкетираните работодавачи.

Со анкетното истражување беа опфатени 36,4% од вкупно регистрираните работодавачи од приватен сектор со седум и повеќе вработени во Република Македонија, во кои работат 65,5% од вкупно вработените кај работодавачите од приватен сектор со седум и повеќе вработени.

Дејност	Вкупен број на фирми со 7 и повеќе вработени	Број на фирми опфатени со анкетата	Вкупен број на вработени во фирмите со 7 и повеќе вработени	Број на вработени опфатени со анкетата	% на фирми опфатени со анкетата	% на вработени опфатени со анкетата
Земјоделство, шума рство и рибарство	163	70	6406	4209	42,9	65,7
Рударство и вадење на камен	59	22	3976	2637	37,3	66,3
Преработувачка индустрија	1781	875	94998	77135	49,1	81,2
Снабдување со електрична енергија, гас	27	6	2627	478	22,2	18,2
Градежништво	655	229	19458	12371	35,0	63,6
Трговија на големо и трговија на мало	2285	802	52991	30464	35,1	57,5
Транспорт и складирање	874	270	16556	8130	30,9	49,1
Објекти за сместување и сервисни дејности за	686	182	11718	4693	26,5	40,0
Информации и комуникации	136	30	3838	983	22,1	25,6
Финансиска дејност и дејност на осигурување	331	111	16053	10628	33,5	66,2
Дејност во врска со недвижен имот	53	23	1786	1336	43,4	74,8
Стручни научни и технички дејности	286	76	6138	3654	26,6	59,5
Административни и помошни услужни	100	31	4713	3531	31,0	74,9
Образование	85	24	1508	745	28,2	49,4
Дејности на здравствена и социјална заштита	223	77	4750	2328	34,5	49,0
Уметност, забава и рекреација	74	23	6306	3258	31,1	51,7
Други услужни дејности	52	10	1183	449	19,2	38,0
ВКУПНО	7870	2861	255005	167029	36,4	65,5

Анализирано според дејности, опфатот е различен. Најмала опфатност со анкетата има во дејноста други услужни дејности и изнесува 19,2% анкетираните фирми од вкупниот број на фирми во оваа дејност со 7 и повеќе вработени. Најголема опфатност се забележува во преработувачката индустрија, каде со анкетата се опфатени 49,1% од вкупниот број на фирми во оваа дејност со 7 и повеќе вработени.

Со опфатност над 40,0% покрај преработувачката дејност, се издвојуваат и дејноста земјоделство, шумарство и риболов, како и дејноста во врска со недвижен имот, каде процентот на фирми опфатени со анкетата соодветно изнесува 42,9%, и 43,4%. Во дејноста градежништво и во дејноста трговија на големо и трговија на мало, опфатноста изнесува 35,0%, односно 35,1%, а во финансиската дејност и дејност на осигурување со анкетата се опфатени 33,5% од вкупниот број на фирми во оваа дејност со 7 и повеќе вработени.

Од вкупно 2861 анкетираните фирми, анализирано според големината на фирмата 73,4% (2100) се мали фирми (со број на вработени од 7-49), 22,3% (637) се средни фирми (50-249 вработени) и 4,3% (124) се големи фирми (со 250 и повеќе вработени). Нивното учество во вкупниот број вработени во анкетираните фирми респективно изнесува: 21,6%, 38,1% и 40,3%.

Во однос на економската активност во наредниот период од 6 до 12 месеци, најголемиот дел од анкетираните работодавачите, односно 59,5% од работодавачите очекуваат константна побарувачка на нивните производи/услуги. Релативно мал дел од работодавачите (8,6%), предвидуваат намалување на нивната економска активност, односно намалување на

побарувачката на нивните производи/услуги. Зголемување на економската активност, односно зголемување на побарувачката на производите/услугите во наредниот период од 12 месеци, очекуваат 31,9% од анкетираниите работодавачи.

Во наредниот период од 12 месеци, 1417 работодавачи од вкупно анкетираниите, одговориле дека очекуваат да реализираат 12580 вработувања.

Според големината на фирмите, најголем дел од нови вработувања или 48,3% се очекува да се реализираат во средните по големина фирми, 28,4% во големите фирми и 23,3% од нови вработувања се очекува да се реализираат во малите по големина фирми.

Според дејноста, во преработувачката индустрија се очекуваат да се реализираат речиси 45,0% од вработувањата, 20,4% во трговијата на големо и трговијата на мало, 9,6% од вработувањата се очекуваат да се реализираат во градежништвото, 5,2% во дејноста транспорт и складирање, 4,1% во финансиската дејност и дејности на осигурување, 3,0% во објекти за сместување и сервисни дејности за храна и др.

Набљудувано по регион, во Скопскиот регион се предвидува да се реализираат 44,1% од вкупниот број на очекувани вработувања, во Источен регион 18,0%, во Пелагониски регион 11,0%, Вардарски регион 8,7%, во Југоисточен регион 8,4%, во Североисточен регион 7,3%, во Југозападниот регион 1,3% и во Полошки регион 1,2% од очекуваните вработувања.

Според степенот на потребно знаење (образование)¹, 10,8% од очекуваните вработувања ќе бидат за лица со завршено високо образование, 7,9% за лица со средно и вишо образование, 63,5% ќе бидат за лица со завршено средно образование и 17,8% од очекуваните вработувања ќе бидат за лица со завршено основно образование.

Имајќи го во предвид степенот на потребно знаење (образование), според искажаните потреби од анкетираниите работодавачи, приоритет при новите вработувања во наредните 12 месеци ќе имаат лицата со следните занимања

Со завршено високо образование (програми до и постдипломско универзитетско образование): програмер, информатичар, систем администратор, развивач на софтвер, инженер на софтвер, графички дизајнер, инженер за организацја на производство, градежен инженер, машински инженер, архитект, фармацевтски технолог, инженер-технолог за фармацевтски производи, машински технолог за одржување на процесна опрема, маркетинг агент, сметководител, економисти (за финансии, за осигурување, за банкарство, за менаџмент), правници и др.

Со средно или вишо образование (програми за средно и вишо образование освен универзитетско): техничар-технолог, администратор, систем оператор, оператор на телекомуникациска опрема, графички техничар, електротехничар, машински техничар електромашински техничар, машински техничар за одржување на опрема, градежен техничар, текстилен техничар, комерцијалист, правен менаџер, медицинска сестра, техничар за обувки, фармацевтски техничар, хемиски техничар-лаборант и други.

Со средно образование (програми за средно образование): шивач, шивач на текстил, ткајач, крзнар кројач, продавач, заварувач, бравар, столар, магационер, возач (на такси, на товарно возило, на камион, на автобус), месар, пекар, келнер, готвач, помошник готвач, ракувач со уреди за стерилизирање на конзерви за овошје и зеленчук, опслужувач на линија за преработка на овошје и зеленчук, останати работници за неиндустриски начин на работа во производство, зидар, чевлар, шивач на горни делови на обувки, кројач на горни делови на обувки, обезбедувач (заштита на имот и лица), електричар за одржување, ракувач со уреди за гумирање, градежен работник за одржување на згради, ракувач со градежни машини, леар на метали, армирач и други.

---

¹ Според НКЗ-Национална класификација на занимањата

Со завршено основно образование (завршено основно образование): работник за едноставни работи во производствена линија, работник на едноставни работи при изработка на градежен материјали, чевларски работник, работник за едноставни работи нераспределен на друго место, рачен пакувач, сидарски работник, работник на едноставни работи во производството на обувки, рударски работник, обиколувач, дистрибутер (малопродажба), хигиеничар на станбен и деловен простор, работник во високоградба, работник на едноставни работи во производството на текстил, работник за одржување, градинарски работник, овоштарски работник, лозарски работник и други.

При пополнување на слободните работни места, некои работодавачите се изјасниле дека се соочиле со одредени потешкотии при пополнување на работните места, односно неможат да се обезбедат работници од соодветно занимање, заради немање доволно работно искуство, немање на знаења и вештини за извршување на работните задачи кои ги побарува работното место. Иновациите, односно техничко технолошкиот напредок, побарува работна сила, со способности, знаења и вештини, за извршување на конкретни работни задачи во согласност со новите трендови.

Во врска со барањата за посебни знаења и вештини кои треба да ги поседуваат потенцијалните кандидати за вработување со повисок степен на образование, истражувањето покажа дека работодавачите најмногу ја нагласуваат потребата од познавањето на странски јазици, (англиски, германски, италијански), познавање на основни компјутерски апликации (MS Office, Auto Cad), како и стекнати напредни знаења и вештини од областа на информациската технологија (сервер администратор, CISCO, Java programmer, Oracle). Притоа работодавачите ја нагласуваат потребата од задолжително поседување на сертификати за стекнатите знаења.

Меѓу другите вештини се нагласува и потребата од комуникациски вештини, амбициозност, одговорност, доверливост, прецизност, тимска работа, вештина за внес и читање на податоци, флексибилност, вештини за продажба и маркетинг, вештини за менаџирање.

Анкетното истражување за Анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот, обезбедува корисни краткорочни показатели за очекувањата на работодавачите во однос на новите вработувања и потребите од вештини со кои треба да располагаат лицата, како истите би можеле да бидат конкурентни на пазарот на трудот.

Активностите на Агенцијата за вработување, како значаен учесник на пазарот на трудот, се насочени кон поуспешно поврзување на понудата и побарувачката на работната сила, како и активности за зголемување на капацитетите за вработување на невработените лица, со цел нивна успешна интеграција на променливиот пазар на труд.